

Det Anarkistiska Biblioteket

Den italienska revolutionsprocessen

Albert Jensen

Albert Jensen
Den italienska revolutionsprocessen
1920

Röda Fanor oktober 1920

www.anarkistiskabiblioteket.se

1920

Att Italien nu inträtt i en revolutionär epok, är icke allenast de materiella förhållandena skuld i. Samma materiella betingelser finnas i så många andra kapitalistiska stater, utan att arbetarna ännu drivits till verkligt revolutionär handling. Det är framförallt de andliga betingelserna för en social omvandling, som här är av avgörande betydelse. Och i Italien har den revolutionära socialismen alltid haft en tacksam jordmån. Anarkistiska strömningar har här varit starkare än i andra länder, ett förhållande av symptomatisk betydelse. Den frihetliga socialismen har haft djupa försänkningar hos den arbetande klassen.

Bolsjevikerna ha länge profeterat oss, att deras revolution snart skulle bryta ut i Italien. Deras? Ja, deras, ty de betrakta världsrevolutionen som sitt patent, som måste föras efter de av dem fastslagna linjerna. Men intill dags dato har den revolutionära rörelsen i Italien icke visat någon benägenhet att bli den politiska revolution, som är bolsjevikernas specialgeschäft. De ha visserligen gjort förtvivlade ansträngningar för att leda rörelsen in på de politiska banorna och tillvälla sig ledningen av den, men hittills utan att lyckas.

Därmed är det visserligen icke sagt, att de icke lyckas i sina strävan, den i framtiden. Men hittills har rörelsen avvärjt välsignelsen av en bolsjevikisk ledning. Den har 'envist, men målmedvetet begränsat sin värksamhet inom samhällslivets ekonomiska områden, till stor sorg för Moskwa och alla rättrogna pilgrimer, som från den nya påvestolen i Moskwa hämta de »sanningar», som där utportioneras till de i enfalden troende.

Den italienska rörelsens förhistoria är väl känd för alla. Arbetarna inom metallindustrien gjorde framställningar till industrierherrar om högre betalning. «Dessa nekade, som vanligt. Arbetarna tillgrepo då den passiva resistensen eller sabotage. Produktiviteten sjönk ofta till hälften och därutöver. Därmed sjönk kapitalisternas inkomster. Men vad som icke sjönk, det var deras utgifter. De voro lika stora som förr. Följaktligen gjorde de oerhörda förluster för var dag som gick.

Inför denna situation måste kapitalisterna antingen böja sig eller göra något motdrag. Och så beslutade de lockouta arbetarna. Detta motdrag måste alltid följa sabotagen, om kampen föres i en period av lågkonjunktur, vilken gör en sådan metod fördelaktig för kapitalisterna. Dessa hade under kriget förtjänat enorma förmögenheter. Nu tänkte de att stänga fabrikerna under tre, fyra måders tid. Arbetarnas fonder skulle snart vara

ternas räkning. Vinner detta exempel efterföljd, torde exproprieringen av städernas stora bostadshus följa som en löpeld, ty praktiskt taget behöver ju hyresgästerna endast neka att betala hyran för att befria sig från den kapitalistiska utslugningen på detta område.

Revolutionen är således på marsch.

Men det ser icke ut, som den skulle få Moskvas välsignelse, ty den tenderar att ta helt andra former än de ryska föreskrifterna för världsrevolutionen. Men det är nu en gång så, att revolutionerna gå sina egna vägar trots alla kloka teoritiker, även om dessa göra anspråk på besittandet av den enda saliggörande revolutionsläran.

Hittills är det anarkistiska och syndikalistiska tendenser, som präglar rörelsen. Anarkisterna äro i Italien de outtröttliga pådrivarna. Otåliga efter att nå resultat, är det icke utan att de riskera att skjuta över målet. Men man måste ju sikta högt för att nå ett avlägset mål. Den väsentliga uppgiften åligger dock arbetarnas fackliga organisationer. Inom metallindustrin har man nu gått tillbaka till arbetet med kapitalisternas principiella erkännande av arbetarnas kontrollrätt. Kapitalisterna äro icke längre enväldshärskare på fabrikerna. Det har fastslagits, att produktionen icke är ett kapitalistiskt men ett smahälleligt intresse. Att producenterna måste kontrollera produktionen.

Arbetarna ha börjat erövra arbetsplatsen. Successivt komma de att utvidga sitt inflytande, sin kontrollrätt, tills de slutligen genom rätt att bestämma över arbetspris och varupris ställa kapitalprofiten på avskrivning och expropriera kapitalisterna genom kraften hos sina ekonomiska kamporganisationer.

Här har man slagit in på en rent syndikalistisk väg. Kan det lyckas arbetarna att slippa inblandningen från politiska kvacksalvare och koncentrera kampen till arbetsplatsen, för erövrandet av arbetsplatsen, så kunna de tills vidare låta socialdemokraterna roa sig med regeringsmakten. Det är i alla fall massorna, som skola genomföra revolutionen. Även en socialdemokratisk regering blir ingenting annat än en inregistreringsapparat.

uttömnda, om arbetarna läto engagera sig in i en vanlig svältkamp. Så skulle man krossa arbetarna, trodde man, och diktera dem betingelserna för ett återupptagande av arbetet.

Men denna aktion åstadkom en helt annan effekt än den beräknade. Hur ofta ha icke arbetsköparna kastat arbetarna på gatan, ut till svält och umbäranden? Och arbetarna ha snällt och fogligt funnit sig i att bli berövade sina torftiga existensmedel. Men denna gången gick det icke så. Arbetarna läto helt enkelt icke lockouta sig. De stannade på arbetsplatsen. De ockuperade fabrikerna. De satte sig i besittning av maskinerna och råvarorna och fortsatte arbetet, fortsatte att tillvärka alla de industriella produkter, som de alltid tillvärvat. Men icke nog med detta, det oerhördaste av allt var, att arbetarna - lockoutade kapitalisterna.

På de allra flesta platserna stannade den tekniska ledarpersonalen på sina poster i spetsen för arbetet. Produktionen upprätthölls därför med lätthet. Arbetarna tillsatte fabriksråd eller kommittéer, som övertog ledningen av fabrikerna, och dessa kommittéer avskiljde de kapitalistiska företagen och aktieägarna från de ekonomiska angelägenheterna såväl som från den tekniska och kommersiella ledningen av arbetet. Bladet hade vänt sig. Istället för lockoutade arbetare ha vi fått skåda lockoutade arbetsköpare och profitörer.

Man har ofta talat om den revolutionära och expropriativa generalsträjken. De amerikanska syndikalisterna, I. W. W.-männen ha däremot ständigt talat om lockouten mot kapitalisterna som formen för den revolutionära expropriationen. De ha nu fått bevittna en sådan aktion i Italien.

Lockouten värkställdes individuellt från kapitalisternas sida, så att var firma handlade på eget ansvar. Aktionen började den 30:de augusti hos firmen Romeo i Milano. När arbetarna denna morgon infunno sig till arbetet, var fabriksportarna stängda och bevakade av polis. Arbetarna gjorde ett par svaga försök att tränga in i fabriken, men uppgav det för polisens motstånd. Platsens Arbetarbörs sammankallades under dagens lopp, och man beslöt sig för omedelbart sätta sig i besittning av alla fabrikerna, utan att invänta stängningen av flera. Bara i Milano ockuperades omkring 300 fabriker, under den förträffligaste ordning och utan några sammanstötningar med statens och kapitalismens väpnade makt. Ifrån Milano spreds aktionen som en löpeld till alla andra industricentra inom metallbranchen.

Och inom få dagar hade omkring 2,000 fabriker, sysselsättande omkring 500,000 arbetare, blivit besatta av arbetarna.

Arbetarna ha till icke ringa utsträckning varit beväpnade. Det talas om fall, där man dragit elektriskt laddade taggtrådsstängsel kring fabriker. Att man grävt skyttegravar och placerat maskingevär och till och med kanoner. Det är vanskligt att på detta stadium avgöra, vilken betydelse denna detalj i striden verkligen haft. Vad som emellertid kan fastslås är, att i intet fall har denna beväpning brukats aggressivt, men alltid defensivt.

Ett karaktäristiskt drag för arbetsförhållandena var, att produktiviteten höjdes. Detta blev en allmän företeelse. Vi ha sett det auktoritära systemet i arbete i Ryssland och Ungarn med en oerhörd produktivitetssänkning som följd. Där ha arbetarna blivit arbetstrålar under de politiska förmyndarna inom bolsjevikpartiet. Allt, vad som skall göras, bestämmas genom en oerhörd byråkratisk apparat. Alla arbetsbetingelser fastställas av myndigheterna. Arbetarna ha inget direkt inflytande. De kunna därför icke få större intresse för sitt arbete än under den kapitalistiska regimen. Annorlunda är förhållandet under ockupationen i Italien. Där står fabriker direkt under arbetarnas kontroll. Alla arbetarna på en arbetsplats känna sig besitta det industriella företaget, från vilket de kört bort den kapitalistiska utsugarna. De känna ögonblickets storhet och historiska betydelse. De känna sig som sina egna herrar, och de anstränga sig för att göra sitt bästa. Inget auktoritärt system hindrar dem ännu från att känna sig som ett med den skapande värksamheten inom företaget. Resultatet blir helt naturligt: ökning av produktiviteten. I Fiat-verken i Turin, som sysselsätter 20,000 arbetare, tillverkade man 50 procent flera bilar per dag än förut.

En halv million arbetare, som satt sig i besittning av 2,000 fabriker och lockoutat kapitalisterna och åtminstone temporärt gjort slut på utsugning - det är dock en grandios syn. Men det finns dem, som äro missbelåtna. Ockupera fabriker, säga dessa, ja, det kan väl vara bra. Men vad betyder det mot att ockupera regeringstaburettarna. Varför håller arbetarna sig bara inom det ekonomiska området? Varför göra de ick en revolution, som i Ryssland? Dessa missnöjda äro isynnerhet bolsjevikerna. Och från Moskva kom det en appell, som hade en viss likhet med en bannlysningsbulla. Daily Herald av den 8 september återger följande passus:

visar oss, åtminstone så långt dess lärdomar går i dag, att den syndikalistiska vägen för den sociala revolutionen är den säkraste, den tryggaste och den effektivaste. Den undviker borgarkriget och gör arbetarna mogna för sin historiska mission.

Kapitalisterna ha kapitulerat. Man får dock icke fatta detta så, att de skulle underkastat sig alla arbetarnas krav, men så, att de i princip godkännt arbetarnas kontroll över den kapitalistiska produktionen. En kommission av representanter för arbetare och arbetköpare skall tillsättas för utarbetandet av bestämmelser, som skola reglera denna kontroll. Häri ligger segern. Det är icke hela revolutionen, men ett stort steg på vägen. Kontrollen skola arbetarna sedermera successivt utveckla i takt med sin växande sociala makt, som tar liv i deras ekonomiska organisationer och deras fabrikskommittéers uppsugande av teknisk och ekonomisk insikt.

Detta inom metallindustrin.

Det är emellertid klart, att en segerrik rörelse av detta slag icke kan begränsas till en industri. Den smittar. Den måste naturnödvändigt flyta över på andra områden. Från alla kanter kommer rapport om, att arbetarna befinna sig på marsch. Att de ockupera industriella företag och jorden.

Pirelliverken i Milano, som tillverkar gummiringar till automobilindustrin, och som sysselsätter 10,000 arbetare, ha arbetarna satt sig i besittning av. Icke mindre än nära 200 sko- och kemiska fabriker ockuperades på en enda dag. Vid Falconara ha arbetarna satt sig i besittning av en stor kolgruva. I Genua har man lagt beslag på fartyg, dockor och magasin. Riellas stora yllefabriker ha likaledes ockuperats. I Bielle har man satt sig i besittning av textilindustrin.

Från industrin har rörelsen gripit omkring sig bland lantarbetarna, som i Italien äro mera socialistiskt genomsyrade än i något annat land. Från olika delar i landet rapporteras det, hur lantarbetarna och organisationer av före detta soldater sätta sig i besittning av de stora godsens tillhörande kyrkliga organisationer, furstar och storkapitalister. Och i denna rörelse deltaga de katolska arbetarna sida vid sida med socialisterna och borgerliga arbetarsammanslutningar; ett bevis att den ekonomiska kampen förmår samla massorna utan hänsyn till politiska och religiösa skilligheter.

Ett intressant drag från denna rörelse är, att hyresgästerna i en väldig hyreskasern i Rom bildat ett råd och ockuperat byggnaden för hyresgäs-

Labriola förklarade vidare, att

”grundtanken i Giolittis politik var den, att ge landet sådana organ och redan nu en sådan inriktning, att de vid en eventuell förändring av den kapitalistiska hushållningen redan förefinnas och visa sig användbara. Med kanoner kan man icke bekämpa en rörelse, som gripit och driver massorna”.

Inga regeringar kunna i längden motstå massrörelser. Regeringarna drivas att handla efter massornas önskan. Massornas levande aktivitet ligger, som i detta fallet, alltid utanför parlamentet. Endast genom massvärksamheten ute i det levande livet förändras samhällsförhållandena. Regeringen är icke värkställaren av förändringarna, den är endast inregistreringen. Men den kan mer eller mindre resa hinder även för det oundgängliga. Här synes det, som regeringen är nog framsyn att erkänna fakta.

Giolittis företrädare var Nitti. Hans regering störtades, därför att han icke förstod sin tid. Han måste gå, undanträngd av folkrörelsens väldiga masskraft. Och Giolitti kom efter Nitti, därför att han är villigare inregistrator av det oundvikliga, en villigare erkännare av livets levande krafter i samhället.

Borde arbetarna ha drivit fram en socialdemokratisk regering? Låt oss antaga, att det suttit en socialdemokratisk regering på taburetterna. Vad hade följden blivit? Säkerligen den, att hela det borgerliga samhället på förhand varit denna regerings förklarade fiende. Under en sådan regering skulle säkerligen borgarkriget utbrutit under en rörelse, som den här behandlade. Blod skulle flutit, röd och vit terror skulle tävlat i grymhet och kulturella och materiella värden skulle ödelagts i oerhörd grad. Den tekniska ledningen i fabriken skulle ställt sig mot arbetarnas övertagande av driten inom industrien, och revolutionen skulle icke haft makt att behärska de industriella krafterna. Diktatur skulle ha kommit och därmed revolutionens undergång i ett blodigt inbördeskrig.

Nu däremot underkastar sig regeringen massrörelsernas oemotståndliga kraft. Dess borgerliga auktoritet inriktas på freden och dämpar det borgerliga motståndet. Borgarkriget kan på detta sätt undvikas och segern successivt erövrats för socialismen.

Konsten är blott att få regeringarna att handla. Och detta göra inga regeringar utan massornas tryck. Revolutionens raft ligger därför icke hos socialistiska riksdagsmän eller socialistiska regeringar, men hos arbetarnas organiserade massor utanför parlamentet. Den italienska rörelsen

”Det italienska socialistiska partiet har nu ordet. Den italienska bourgeoisie är feberaktigt verksam med att skapa vita gardener. Borgarkriget sprider sig. Problemet för det socialistiska partiet är att försöka att trygga framgången. Ur denna synpunkt handlar det italienska socialistiska partiet allt för obeslutsamt. Istället för att ge massrörelsen en organiserad karaktär, driva de snarare massorna i armarna på anarkisterna och undergräver partiets auktoritet... Med Italiens fackliga organisationer är förhållandet ännu värre, då de fortsätta sin allians med den ”gula” sammanslutningen i Amsterdam.”

Naturligtvis! Det passade icke påvestolen i Moskva, att de italienska arbetarna gjorde revolution på sitt vis. De måste göra det enligt recept från Lenin-Trotsky, om revolutionen skulle bli godkänd.

Naturligtvis gjorde de italienska politikerna allt för att få klorna i rörelsen. En konferens mellan det socialistiska partiet, landsorganisationen, metallarbetarnas förbund och några av de mest betydande arbetarbörserna, avhölls i Milano. Politikerna försökte här att göra sig till förmyndare för rörelsen och därmed göra den till en politisk aktion för erövrandet av regeringsmakten. Det utkämpades en tvekan om detta principspörsmål, där bolsjevikerna mobiliserade alla sina krafter. Men det lyckades inte. Trots att de lyckats att genom konferensens form kasta partiets röster i vågskålen i en aktion, som var rent ekonomisk, förd av fackliga organisationer, och som de politiska sammanslutningarna således icke hade något med att skaffa, lyckades det likväl icke att göra aktionen till en politisk aktion.

Det är måhända icke för mycket att säga, att de principer, som stod emot varandra, voro principerna om det politiska partiets diktatur över massorna å ena sidan, och anhängarna av lösenordet »arbetarnas befrielse måste vara arbetarnas eget verk» å andra sidan. Den politiska revolutionsledningen i Ryssland har ju lyckats att strypa fabrikskommittéerna som levande uttryck för arbetarnas vilja och intressen, men den italienska rörelsen vilade just på dessa råd. De måste därför vara angelägna att icke lämna ledningen ifrån sig till politiker, som skulle komma att avskaffa dem.

Det beslut, som fattades av konferensen, flyttade visserligen ledningen av rörelsen över från metallarbetarnas förbund till Landsorganisationen. Detta därför att rörelsen hotade att flyta ut över den industriella gränsen

och in på en hel del andra industrier. Dock var det blott en förflyttning från den ena till den andra ekonomiska organisationen.

Det slogs vidare fast, att rörelsens mål skulle vara att åt de fackliga organisationerna erövra kontrollen över metallindustriens väerkstäder och fabriker för den slutliga socialiseringen av hela industrien.

De politiska spekulanternas försök var således tillbakavisat, och de italienska arbetarna hade markerat, att erövringen av arbetsplatsen, den viktigaste delen av den sociala revolutionen, icke är en politisk angelägenhet, men en ekonomisk, som endast kan väerkställas av arbetarnas ekonomiska kamporganisationer. Den framgångslinje, som sålunda fastslogs var en rent *syndikalistisk*.

Följden blev naturligtvis också, att de bolsjevikiska patentfrålsarna visade sura miner. En reflex av detta sågs i norska »Socialdemokraten» d. 17 sept., där det talades bolsjevikisk visdom på följande sätt:

”En mörk punkt i bilden är det emellertid, att de italienska fackföreningarna huvudsakligast ledes av syndikalister och reformister, som äro emot varje politisk aktion. Det lyckades dessa element att få antaget ett beslut på konferensen i Milano om, att aktionen inom metallindustrien skulle vara ”rent facklig”. Beslutet fattades med 590,000 röster mot 410,000. Naturligtvis kunna syndikalisterna icke förhindra, att konflikten trots allt blir politisk, men det är självklart, att beslutet i Milano är ägnat att skapa oklarhet och osäkerhet.”

Nej, denna utgång tillfredsställde icke de politiska hjärnor, som obotligt äro angripna av politiskt maktsjuka, och som icke kunna förstå, att den sociala revolutionen är något ofantligt mycket större än erövrandet av den politiska regeringsmakten.

Milanokonferensen har tillsammans med hela den segrande riktningens fastslagit, att revolutionen icke kan vara en *kupp*, men måste vara en *process*.

Arbetarklassens sociala frigörelse måste vara en evolution av revolutionär karaktär. Målet är socialiseringen av arbetsplatsen. Som en första etapp på denna väg ligger kontrollen över industrien genom arbetarnas ekonomiska organisationer. Och det är något, som politikerna icke begripa. Här sakna de all insikt och allt för ofta även all förståelse.

Enligt borgarpressen skall Milano-konferensen ha uppställt följande krav för genomförandet av arbetarnas kontroll: 1) kontroll över inköp av råmaterial; 2) kontroll över de färdiga produkterna; 3) arbetarråden fastställa varuprisen; 4) bestämma avlöningarna; 5) anvisa arbetet åt arbetarna; 6) fastställa arbetsreglerna; 7) ha kontroll över alla utgifter, bestämma över nya maskininköp, fastställa en gräns för direktörens och direktionens löner.

Det är icke troligt, att man får genomfört alla dessa krav denna gång. Men dessa krav ger denna och framtida rörelser ett visst direktiv. När dessa krav småningom genomförts, ha arbetarna fått ett solitt tag om profitlegningen och kunna successivt avskrika kapitalismen. Genom att höja lönerna och sänka varuprisen ställes kapitalprofiten på avskrivning, och vägen till socialisering utan ersättning åt rövarna ligger öppen och klar.

Vad som naturligtvis är egnat att förvåna är, att icke regeringen ställt statens våldsmedel till disposition för kapitalisterna. I regeringen Giolitti sitter visserligen tvänne socialister. En av dem är den bekante professor Labriola, arbetsminister. Men i sin helhet är regeringen av en rent borgerlig karaktär. Labriola har bland annat uttalat:

”Att besätta fabrikerna måste juridiskt sett innebära en störning av äganderätten, och fabriksägarna kunna gå rättsvägen... När det rör sig om en massrörelse, måste andra synpunkter göra sig gällande, än när det rör ett enskilt fall. Mord är ett avskyvärt brott, massmördandet kallar man krig, och det finns folk, som också ursäktat detta. I dag rör det sig i Italien om en rörelse på flera hundratusen organiserade arbetare, då kan man icke längre använda upprorslagen. Man måste också ta hänsyn till den moraliska atmosfären, till den massnervositet, som är en följd av kriget. Dessutom äro alla arbetare beväpnade. Vid oroligheterna i Ancona konstaterades, att arbetarna hade 40 kulsprutor i sin ägo. Ett statligt ingripande skulle lätt leda till blodutgjutelse, som lätt kunde urarta i en blodig revolution, och det måste under alla omständigheter undvikas. Kommer en social omgestaltung till stånd, så bör den åtminstone införas med minsta möjliga skadegörelse för enskilda och icke framkalla några blodsutgjutelser.”